

На етапі досконалого критичного мислення особистість несе відповідальність за своє мислення, робить це глибоко усвідомлено, постійно вдосконалюючи стратегії розумової діяльності. Особистість розвиває своє мислення до рівня усвідомлення. На цьому етапі особистість має багатий досвід самооцінки, тому є прихильною до справедливого мислення та має високий рівень контролю над своєю егоцентричною природою, усвідомлює складний взаємозв'язок між думками, емоціями та поведінкою.

Особистість із критичним мисленням, що вдосконалюється, має високий ступінь інтелектуального смирення, інтелектуальної чесності, інтелектуальної наполегливості, інтелектуальної сміливості, інтелектуальної емпатії, інтелектуальної самостійності, інтелектуальної відповідальності та справедливості. Існує високий ступінь інтеграції базових цінностей, переконань, бажань, емоцій і дій.

Критичне мислення є складним і багатовимірним явищем. Розуміння природи його розвитку сприяє ефективному засвоєнню не лише знань і вмінь, а й умінню правильно мислити, аналізувати, аргументувати, ухвалювати правильні рішення. Рівні мислення – це такий собі пазл, що має деталі, які можуть бути об'єднані різними способами. Для того, щоб скласти цей пазл, необхідно знати, як деталі (мислення) працюють разом, щоб переконатися, що вони працює належним чином [1, 2].

На сучасному етапі навчання у вищій якості мислення має стати найвищим пріоритетом, що впливає на якість життя загалом. Спільна робота педагога і студента в прагненні підвищити якість розумової діяльності веде до найвищої мети – безперервного процесу навчання та самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Васенко О., Різник В. Сутність та перспективи розвитку критичного мислення студентів в середовищі інтерактивних медіа. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання*. 2019. Вип. 30. С. 34–40.
2. Корінько Л. М. Роль критичного мислення у формуванні учнівських компетенцій. Харків : Основа, 2010. 95 с.
3. Павлова О., Ларічева Л. Методика розвитку критичного мислення у вищій школі. *Проблеми сучасної освіти*. 2019. № 10. С. 133–138.

Дуань ФУЧЕН

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРАНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Сучасний контекст розвитку педагогічної професії пов'язаний з необхідністю включення педагога в інноваційну діяльність відповідно до широкомасштабної програми модернізації вітчизняної системи освіти, що немислима без оволодіння вчителями дослідницькими компетенціями. Сьогодні професійна підготовка фахівців у будь-якій царині, зокрема магістрантів педагогічних спеціальностей, здійснюється на новій концептуальній основі в рамках компетентнісного підходу. У загальній термінології сучасного освітнього процесу ключовою категорією виступає «компетентність». У педагогічних дослідженнях компетентність визначається з двох позицій: по-перше, як особистісна якість, спроможність і готовність особистості, певна властивість особистості; по-друге, як обізнаність, сукупність знань, умінь і здібностей (або особистісних якостей), рівень освіченості. Ми будемо дотримуватися при визначенні поняття «компетентність» її трактування як здатності людини діяти ефективно та кваліфіковано, виконувати

соціальні та професійні ролі на рівні, що забезпечує максимальну самореалізацію та саморозвиток. Широкі можливості для професійного й особистісного становлення майбутнього вчителя в *науково-методологічному* (формування цілісного уявлення про сучасну наукову картину світу, оволодіння методологією наукового пізнання); *культурологічному* (додолучення до культури наукових шкіл, наукових співтовариств, входження в широкий соціокультурний контекст розвитку науки й техніки); *особистісному* (опанування способів інтелектуального саморозвитку, розвиток пізнавальних інтересів); *ціннісному* (здобуття нового знання, самореалізація в професійній діяльності) розкриває дослідницька компетентність. Визначимо дослідницьку компетентність студента як здатність свідомо обирати методологічну позицію (особистісний аспект), результативно застосовувати методи наукового пізнання (науково-методологічний аспект) у дослідженні об'єктів професійної діяльності (культурологічний аспект) з отриманням суб'єктивно/об'єктивно нового наукового знання (ціннісний аспект) на основі сформованих дослідницьких умінь.

Знання методології організації наукового дослідження показує, що для організації дослідницької діяльності студентів необхідна наявність значущої для здобувачів освіти проблеми і прагнення до її розв'язання. Дослідницька робота студентів у закладі вищої освіти має два якісні рівні. На першому стоїть навчально-дослідницька діяльність бакалавра, яка починається з аналізу фактів, явищ, їхніх зв'язків і відносин, усвідомлення проблеми та дослідницького завдання.

Процес навчання в магістратурі включає в себе набагато менший обсяг аудиторних занять порівняно з бакалавратом і більший обсяг самостійної роботи. Студенти магістратури навчаються за планами, які розробляються спільно з науковим керівником, обговорюються на засіданнях профільних кафедр, де зазвичай працює керівник магістерської програми, і затверджуються деканом факультету. У магістратурі більше, ніж у бакалавраті, розвинений інститут консультування: студенти мають реальну можливість отримати консультацію у викладача конкретної дисципліни, у наукового керівника, у керівника магістерської програми, у провідних фахівців кафедри за профілем магістерської підготовки.

Формування дослідницької компетенції у магістрантів може бути досягнуто за дотримання таких умов: 1) підготовка магістрантів у сфері методології наукового пізнання проводитиметься на фундаментальному рівні; 2) спеціальна підготовка тих, хто навчається, проводитиметься у професійно близькій їм сфері досліджень; 3) буде організовано дослідницьку практику студентів під час навчання; 4) буде організовано спеціальні тренінги з розвитку дослідницьких умінь та навичок; 5) буде створено систему моніторингу дослідницької роботи студентів; 6) у навчальному закладі функціонуватиме бально-рейтингова система, яка враховуватиме науково-дослідницьку роботу магістрантів [2].

Концепція підготовки магістрантів до дослідницької діяльності базується на таких засадах: наявна переконаність тих, хто навчається, у необхідності такої роботи; у магістрантів наявний високий рівень теоретичних знань; налагоджено механізм із розвитку компетенції дослідницької діяльності.

У структурі дослідницької компетентності виділимо п'ять компонентів:

- 1) мотиваційний (розвиток інтересу до дослідницької діяльності та ін.);
- 2) теоретико-методологічний (опанування методів дослідницької діяльності, оволодіння тезаурусом методології науки та наукової діяльності тощо);
- 3) технологічний (уміння ставити й розв'язувати задачі наукового та професійного характеру та ін.);
- 4) комунікативний (уміння вести наукову дискусію тощо);
- 5) рефлексивний (усвідомлення відповідальності за обрані засоби і наукові підходи тощо).

Ці компоненти розглядаються на трьох рівнях їхнього розвитку (елементарний, продуктивний, креативний).

Одним із найважливіших завдань, які стоять перед наукою та педагогічною практикою, є створення умов, що сприяють формуванню високого рівня дослідницької компетентності, що в наших характеристиках відповідає продуктивному та креативному рівням.

Головними рисами науково-дослідницької діяльності є: переважно об'єктивний характер одержуваних знань; результат, матеріалізований в описі реальності, прогнозуванні розвитку процесів і наслідків подій; наявність теоретичного узагальнення отриманих результатів дослідження; обов'язкове включення експерименту в індивідуальну дослідницьку роботу; різноманіття форм представлення результатів дослідницької роботи [1].

Підготовка доповіді – одна з найважливіших форм самостійної роботи студентів. Доповідь являє собою дослідження з конкретної проблеми, викладене перед аудиторією слухачів. Це може бути виступ на семінарському занятті, конференції або на круглих столах наукового студентського товариства, що проводяться в рамках конференції. Робота з підготовки доповіді включає не тільки знайомство з літературою з обраної тематики, а й самостійне вивчення певних питань. Вона вимагає від студента вміння проводити аналіз досліджуваних процесів, здатності наочно представити підсумки виконаної роботи, і що дуже важливо – зацікавити аудиторію результатами свого дослідження. Підготовка доповіді включає кілька етапів роботи: 1) вибір теми та підбір матеріалів; 2) складання плану доповіді, робота над текстом; 3) оформлення матеріалів виступу; 4) підготовка до виступу.

Формування науково-дослідної компетентності магістрантів педагогічних спеціальностей є надзвичайно актуальним у сучасному освітньому просторі, оскільки педагогіка потребує фахівців, які здатні не лише передавати знання, а й постійно вдосконалювати навчальний процес, інтегруючи науково обґрунтовані методи і підходи. Науково-дослідна компетентність дозволяє майбутнім педагогам критично аналізувати освітні практики, проводити власні дослідження, а також розробляти та впроваджувати інноваційні технології навчання, орієнтуючись на реальні потреби учнів. Це особливо важливо в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та потреби у формуванні гнучких, адаптивних освітніх систем. Оволодіння науково-дослідною компетентністю допомагає магістрантам не лише вивчати теоретичні аспекти своєї спеціальності, але й ефективно застосовувати їх на практиці, здійснювати корекцію власних педагогічних методик, підвищуючи якість освітнього процесу. Таким чином, розвиток цієї компетентності сприяє професійному зростанню майбутніх педагогів, забезпечуючи високий рівень освіти і відповідність сучасним вимогам суспільства.

Список використаних джерел

1. Райхман Є. І. Науково-дослідна робота майбутніх магістрів педагогічної освіти як педагогічний феномен. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки.* 2015. № 1 (9). С. 164–170.
2. Штонда О. Г., Білецька С. А., Проскурня О. І. Формування дослідницької компетентності магістрів педагогічних університетів у процесі науково-дослідної практики. *Наукові записки кафедри педагогіки.* Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. Вип. 51. С. 105–112.